

על המשפחה

מ. נבון

~~ חגים ~~

פסחים סח:

דתניא, רבי אליעזר אומר: אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה. רבי יהושע אומר: חלקהו, חציו לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש. ואמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו, כתוב אחד אומר + דברים טז + עצרת לה' אלהיך, וכתוב אחד אומר + במדבר כט + עצרת תהיה לכם. רבי אליעזר סבר: או כולו לה' או כולו לכם. ורבי יהושע סבר: חלקהו, חציו לה' וחציו לכם. (עב"ס סימן) אמר רבי אלעזר: הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם. מאי טעמא - יום שניתנה בו תורה הוא. אמר רבה: הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם. מאי טעמא - ישיעיהו נח + וקראת לשבת ענג. אמר רב יוסף: הכל מודים בפורים דבעינן נמי לכם - מאי טעמא + אסתר ט + ימי משתה ושמחה כתיב ביה.

שולחן ערוך (או"ח תקכט:א):

מצות יו"ט לחלקו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתיה. ...

סוכה כז:

תנו רבנן: מעשה ברבי אלעאי שהלך להקביל פני רבי אליעזר רבו בלוד ברגל, אמר לו: אלעאי, אינך משובתי הרגל. שהיה רבי אליעזר אומר: משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל, דכתיב + דברים יד + ושמחת אתה וביתך.

רמב"ם יו"ט ו

הלכה טז - כשם שמצוה לכבד שבת ולענגה כך כל ימים טובים שנאמר + ישעיהו נ"ח + לקדוש ה' מכובד וכל ימים טובים נאמר בהן + ויקרא כ"ג + מקרא קדש, וכבר בארנו הכיבוד והעינוג בהלכות שבת, וכן ראוי לאדם שלא יסעוד בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כערב שבת שדבר זה בכלל הכבוד, וכל המבזה את המועדות כאילו נטפל לעבודה זרה.

הלכה יז - שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית, וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר + דברים ט"ז + ושמחת בחגך וגו', אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו.

הלכה יט - אע"פ שאכילה ושתיה במועדות בכלל מצות עשה, לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו, אלא כך היא הדרת, בבקר משכימין כל העם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענין היום וחוזרין לבתיהם ואוכלין, והולכין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי היום, ואחר חצי היום מתפללין תפלת המנחה וחוזרין לבתיהן לאכול ולשתות שאר היום עד הלילה.

~~ משפחה ~~

R. W. S. Wurzbarger, Covenantal Imperatives, p.282

".. the underlying cause of the disintegration of the very fabric of our society is modern individualism's failure to take seriously the insight of biblical anthropology that "It is not good for man to be alone." ... Biblical anthropology, ... stresses the human need for community. According to Genesis 2, woman was formed from man's side. Man is incomplete until he is reunited with the missing dimension of his existence."

ויקרא כה (ו) וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישיבתה יזבל הוא תהיה לכם ושבבתם איש אל אחזתו ואיש אל משפחתו תשב:

Dr. Steve Bayme, "Can We Speak Of Family Values Today"

"Genesis in particular serves as a paradigm for Jewish perceptions of family ... it perceives of conflict as normative and urges working towards reconciling relationships within family units."

שמות א

(א) ואלה שמות בני ישראל הפאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו:
(ב) ראובן שמעון לוי ויהודה: (ג) יששכר זבולן ובנימן: (ד) דן ונפתלי גד ואשר: (ה) ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים: (ו) וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא: (ז) ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם: פ (ח) ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף: (ט) ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו:

Self-Actualization

“Family serves as corrective to unbridled individualism” but rather building the individual for self-actualization (Adam needs partner; Cain repents and builds family).

“Home is where we love, where we dream, where we live with authenticity, where the core is revealed. Home is where we learn what values to cherish, what goals to be committed to, as well as the meaning of being committed” (Heschel).

Social Responsibility

Family serves to teach social responsibility (Cain: “Am I my brother’s keeper”; Yehuda takes responsibility for family and by extension the whole nation).

“At a time when the institution of the family is in distress and under attack, it is important to be reminded that the home remains the finest model of human living and the family – the finest form of fellowship.” (Heschel).

Mesorah

Family is essential for ensuring future of the people by transmitting core values (Yaakov accepts tradition of Avraham and transmits to Ephraim and Menashe).

“The center of Judaism is in the home. In contrast to other religions, it is at home where the essential celebrations and acts of observance take place – rather than in the synagogue ... The synagogue is an auxiliary ... a Jewish home is where Judaism is at home, where Jewish learning, commitment, sensitivity to values are cultivated and cherished” (Heschel).

~ הוצאה לפועל ~

שמות יג (ח) והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה יקוק לי בצאתי ממצרים:

רמב"ם חו"מ ז:א

מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר + שמות י"ג+ זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים כמו שנאמר + שמות כ"ו+ זכור את יום השבת, ומנין שבליל חמשה עשר תלמוד לומר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. ואף על פי שאין לו בן, אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו הרי זה משובת.

דברים יא

(יח) ושמרתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם: (יט) ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובילכתך בדרך ובשכבך ובקומך: (כ) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך: (כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יקוק לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ: **ס**

רמב"ם תשובה ג

ואלו הן שאין להן חלק לעולם הבא אלא נכרתים ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים: המינים והאפיקורוסין והכופרים בתורה והכופרים בתחיית המתים ובביאת הגואל המורדים ומחטיאי הרבים והפורשין מדרכי צבור והעושה עבירות ביד רמה בפרהסיא כיהויקים והמוסרים ומטילי אימה על הצבור שלא לשם שמים ושופכי דמים ובעלי לשון הרע והמושך ערלתו.

ספרי דברים פיסקא שיב

מה חבל זה משולש כך היה יעקב שלישי לאבות וקבל שכר כולם כשנולד אברהם מהו אומר +משלי יז יז+ "ואח לצרה יולד" וכשנולד יצחק מהו אומר +קהלת ד ט+ "טובים השנים מן האחד" וכשנולד יעקב מהו אומר +שם/קהלת/ ד יב+ "והחוט המשולש לא במהרה ינתק".

בראשית (מח:ה) ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך מצריםמה לי הם אפרים ומנשה פראובן ושמעון יהיו לי:

עדויות ב:ט

הוא היה אומר האב זוכה לבן בנוי ובכח ובעושר ובחכמה ובשנים ובמספר הדורות לפניו והוא הקצ שנאמר (ישעיה מ"א) "קורא הדורות מראש" אף על פי שנאמר (בראשית ט"ו) ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה ונאמר (שם/בראשית ט"ו) ודור רביעי ישובו הנה:

R. Soloveichik, Reflections II, p. 16, 20.

"Jacob knew the secret language of *mispar hadorot*, of uniting generations."

"... v'hu haketz, this is the secret of the redemption..."

מלאכי ג: כג-כד

הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום יקוק הגדול והנורא:
והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם פן אבוא והפיתי את הארץ חרם:

Dr. Steven Bayme, Jewish historian and long-term director of the American Jewish Committee's Department of Jewish Communal Affairs – from *Jewish Arguments and Counterarguments: Essays and Addresses* [KTAV, 2002], “Can We Speak Of Family Values Today?”, pp. 176-185; a collection of essays and addresses by.

R. Abraham Joshua Heschel (January 11, 1907 – December 23, 1972) was a Warsaw-born American rabbi and one of the leading Jewish theologians of the 20th century.

R. Joseph B. Soloveitchik was an American Orthodox rabbi, Talmudist and modern Jewish philosopher. Rosh Yeshiva of Yeshiva University, ordained close to 2,000 rabbis, advocated a synthesis between Torah scholarship and Western secular scholarship. He is regarded as a seminal figure by Modern Orthodox Judaism.

R. Walter S. Wurzburger, a leader of Modern Orthodox Judaism and student of Rabbi Joseph B. Soloveitchik, was born in Munich in March 1920 and emigrated to America in 1938.